

Høringsnotat

Erhverv
J.nr. 029-00475
J.nr.
Ref. ALSKO
Den 8. november 2016

Høringsnotat vedr. udkast til forslag til lov om ændring af lov om miljøbeskyttelse (Kompenserende marine virkemidler ved etablering eller udvidelse af havbrug)

Lovforslaget er en opfølgning på aftalen om en fødevare- og landbrugspakke fra december 2015 samt aftalen om en vækstplan for dansk akvakultur fra juni 2016 mellem regeringen (Venstre), Dansk Folkeparti, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti. Lovforslaget blev sendt i høring den 9. september 2016 med frist for at afgive høringssvar den 7. oktober 2016.

Miljøstyrelsen har i alt modtaget høringssvar fra 8 organisationer og institutioner.

Følgende høringsparter har fremsendt bemærkninger til udkast til lovforslag:

- EndelaveGruppen (EG)
- Dansk Kano og Kajak Forbund (DKF) og Dansk Forening for Rosport (DFfR)
- WWF - Verdensnaturfonden
- Dansk Akvakultur (DA)
- Danmarks Naturfredningsforening (DN)
- Dansk Sportsfiskerforbund (DSF)

Følgende to høringsparter har oplyst, at de ingen bemærkninger har til udkast til lovforslag: Aalborg Universitet, Dansk Bilbrancheråd.

Høringssvarerne har især berørt følgende punkter (Miljøstyrelsens kommentarer til høringssvarerne er anført i kursiv):

Generelle bemærkninger

DA støtter op omkring lovforslaget og bemærker, at EU-kommissionen sætter fokus på udvikling og vækst i akvakulturbranchen. Desuden fremhæver **DA**, at Danmark i store træk lever op til internationale forpligtelser for så vidt angår udledning af næringsstoffer i danske farvande. De grønne organisationer (**EG**, **WWF**, **DN** og **DSF**) er generelt imod lovforslaget, idet en forøgelse af havbrugsproduktionen – selv med fuld kompensation for udledte næringsstoffer – vil medføre en øget forurening af Danmarks havområder med blandt andet organisk stof. Samtidig stiller organisationerne sig tvivlende overfor, hvorvidt kompenserende marine virkemidler kommer til at få den forventede effekt, og hvorvidt det bliver muligt, at kontrollere og dokumentere denne effekt.

DKF/DFrR udtrykker bekymring for, at flere havbrug og muslinge anlæg

beslaglægger havområder og dermed kan udgøre en fare for roere og surfere, samt få negative effekter for fritidsaktiviteter og turisme.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Høringssvarene har ikke givet anledning til egentlige indholdsmæssige ændringer i lovforslaget, men har ført til, at ordlyden i vid udstrækning er blevet tilpasset af forståelsmæssige årsager. Det er blandt andet blevet tydeliggjort, at lovforslaget muliggør en vækst i havbrugsproduktion med en øget miljøpåvirkning til følge, og at kompenserende marine virkemidler kun delvist reducerer denne miljøpåvirkning. Herudover er beskrivelsen af mulighederne for at opstille regler om egenkontrol blevet fremhævet. Disse ændringer er foretaget på baggrund af indkomne høringssvar. I tillæg hertil har Miljøstyrelsen fundet anledning til at forenkle og præcisere den foreslåede lovtekst for så vidt angår adgangen til at meddele påbud om kompenserende marine virkemidler.

Specifikke bemærkninger

1. Lovtekniske bemærkninger
  - 1.1. Retsbeskyttelse af miljøgodkendelser
  - 1.2. Ikrafttrædelse af loven samt bekendtgørelse
  - 1.3. Eksisterende havbrug
  - 1.4. Rensning ved kilden
2. Myndighedsfordeling
3. Habitatreglerne
4. Anvendelse af havarealer
  - 4.1. Strategi for udnyttelse af havet
  - 4.2. Landskabelige værdier
  - 4.3. Sikkerhed ved sejlads
5. Havbrugsproduktion generelt
  - 5.1. Udvidelse af havbrugsproduktionen er uønsket
  - 5.2. Lovforslaget fører til merudledning
  - 5.3. Udledningen af organisk stof
  - 5.4. Foringelser af miljøtilstanden
  - 5.5. Fosfor
6. Kompenserende marine virkemidler
  - 6.1. Effekten er utilstrækkelig og varierende
  - 6.2. Placering
  - 6.3. Muslinger som filter
  - 6.4. Egenkontrol
  - 6.5. Delvis kompensation
7. Miljøeffekter af muslinge anlæg
  - 7.1. Organisk stof/slam
  - 7.2. Affaldshåndtering
  - 7.3. Positive miljøeffekter
8. Rentabilitet

I det følgende gennemgås de væsentligste høringssvar i forhold til ovennævnte punkter. Det bemærkes, at Miljøstyrelsen udover de ændringer, som høringen har givet anledning til, har gennemført ændringer af lovteknisk og korrekturmæssig karakter.

Høringssvarene er gengivet i hovedtræk. Ønskes der mere detaljerede oplysninger om høringssvarenes indhold, henvises der til høringssvarene som er vedlagt.

1. Lovtekniske bemærkninger

1.1. Retsbeskyttelse af miljøgodkendelser

DA finder det nødvendigt, at der i lovteksten medtages en henvisning til miljøbeskyttelseslovens § 41b, så den fastsatte retsbeskyttelse sikres. Ligeledes hæfter DN sig ved, at havbrug efter udløb af deres 8 års retsbeskyttelse ikke kan pålægges nye vilkår, der afspejler de nugældende betingelser for at påbegynde havbrugsdrift det pågældende sted.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen er enig i DA's bemærkning om, at lovens bestemmelser i §§ 41 a og 41 b om retsbeskyttelse mod påbud og forbud efter § 41 også skal gælde for havbrug med vilkår om kompenserende marine virkemidler.

Dette sikres i forslaget ved, at §§ 41 a og 41 b begge allerede i deres gældende ordlyd henviser til § 41 og dermed også til den foreslåede nye bestemmelse i § 41, der nu er stk. 2. Det er derfor ikke nødvendigt i § 41, stk. 2, at indsætte en henvisning til retsbeskyttelsesreglerne. Heller ikke de øvrige bestemmelser i § 41, som gælder i dag, indeholder henvisninger til reglerne om retsbeskyttelse.

Den foreslåede nye påbudsbestemmelse i § 41, stk. 2, vil således også være underlagt den sædvanlige otte års retsbeskyttelse. På samme måde som det i øvrigt gælder med hensyn til § 41 vil denne retsbeskyttelse kunne gennembrydes under de betingelser, som er angivet i § 41 a, eksempelvis hvis der er fremkommet nye oplysninger om omfanget af havbrugets forurening eller dens skadelige virkning.

Bemærkningerne under punkt 1.1 giver således ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

Det bemærkes, at i forhold til høringsudkastet er forslaget justeret således, at det alligevel ikke er fundet nødvendigt at indsætte en ny undtagelse fra retsbeskyttelsen i § 41 a, stk. 2, nr. 8, hvorefter § 41 vil kunne bringes i anvendelse inden for retsbeskyttelsesperioden, hvis der er fremkommet nye oplysninger om virkningen af de kompenserende marine virkemidler.

At denne gennembrudsmulighed fra retsbeskyttelsen efter nærmere overvejelser ikke er fundet nødvendig skyldes, at hverken vilkår i selve godkendelsen til havbruget om marine virkemidler og dermed heller ikke påbud efter § 41, stk. 2, vil komme til at vedrøre den nærmere indretning og drift af selve virkemidlerne eller omfanget heraf ved angivelse af antal net, liner eller lignende.

De påbud, der kan blive tale om efter § 41, stk. 2, vil vedrøre en nedbringelse af næringsstofbelastningen, som kan opnås enten ved at fjerne mere næringsstof ved hjælp af kompenserende marine virkemidler eller ved at nedbringe udledningen fra havbruget eller en kombination heraf. Dette er efter høringen blevet præciseret i forslagets bemærkninger.

1.2. Ikrafttrædelse af loven samt bekendtgørelse

DA har fremsat ønske om, at lovforslaget kan træde i kraft tidligere end den planlagte dato 1. juli 2017, og bemærker, at bekendtgørelsen, der skal udstedes med hjemmel i lovforslaget, bør udstedes samtidig med lovens ikrafttræden.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Nye erhvervsrettede regler og love skal som udgangspunkt træde i kraft enten den 1. januar eller 1. juli. Miljøstyrelsen vurderer på nuværende tidspunkt, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at søge ikrafttrædelsen fremrykket i forhold til den foreslåede dato, 1. juli 2017. Det er Miljøstyrelsens hensigt, at en ny bekendtgørelse om kompenserende marine virkemidler i forbindelse med etablering eller udvidelse af havbrug skal kunne træde i kraft hurtigst muligt efter bemyndigelsesbestemmelsen er trådt i kraft.

Bemærkningerne under punkt 1.2 giver således ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

1.3. Eksisterende havbrug

DN finder det uforståeligt, at man med lovforslaget vil etablere to "grene" af havbrugserhvervet, som bliver underlagt helt forskellige produktionsvilkår. Dette med henvisning til, at lovforslaget kun finder anvendelse for nyetablering af havbrug samt for eksisterende havbrug, der ønsker at udvide eller ændre i et sådant omfang, at der efter miljøbeskyttelsesloven er tale om en ændring, som skal godkendes.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det er helt korrekt, at lovforslaget ikke giver hjemmel til at eksisterende havbrug kan få stillet vilkår i deres miljøgodkendelse eller meddeles påbud om kompenserende marine virkemidler, med mindre virksomheden søger om dette i forbindelse med udvidelse, ændring eller nyetablering. Dette er en følge af, at forslaget er møntet på at sikre vækst i erhvervet.

Bemærkningerne under punkt 1.3 giver således ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

1.4. Rensning ved kilden

DSF udtrykker bekymring for, at lovforslaget med sin vedtagelse fraviger det gældende princip i miljøbeskyttelsesloven, om at rensning skal foregå ved kilden, og at § 4 stk. 3 og stk. 4 i loven derved udvandes.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det er korrekt, at muligheden for at tillade en næringsstofudledning ét sted i f.eks. et vandområde mod at en tilsvarende mængde næringsstoffer fjernes andetsteds i vandområdet er en nyskabelse i forhold til miljøbeskyttelseslovens gældende princip om, at rensning skal foregå ved kilden. Muligheden gælder dog alene for havbrug og alene for så vidt angår udledningen af næringsstoffer. Miljøbeskyttelseslovens §§ 3 og 4 omhandler flere principper i forhold til tilladelse af forurenende virksomhed, såsom anvendelse af bedste tilgængelige teknik samt placering, indretning og drift af forurenende virksomhed. Disse

principper gælder uændret også for havbrug, der er godkendt med vilkår om kompenserende marine virkemidler.

Bemærkningerne under punkt 1.4 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

2. Myndighedsfordeling

DN bemærker, at det forekommer meget uhensigtsmæssigt, at det er forskellige myndigheder der skal godkende etablering af hhv. havbrug, muslinge anlæg og tang anlæg.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Denne deling af myndighedskompetencen er ikke forskellig fra, hvad der er gældende på nuværende tidspunkt. De involverede myndigheder er (bortset fra den kompetente kommune) i dag alle en del af det nye Miljø- og Fødevareministerium, og der er i ministeriet stor fokus på en effektiv og koordineret sagsbehandling.

Bemærkningerne under punkt 2 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget. Dog er det i lovbemærkningerne blevet tydeliggjort, at der i den kommende bekendtgørelse vil blive opstillet regler for, hvordan vilkår skal udformes i miljøgodkendelserne til havbrug for at sikre, at de kompenserende marine virkemidler fjerner en tilstrækkelig mængde næringsstoffer fra de relevante kystvande eller havområder - uden at selve de kompenserende marine virkemidler som sådan er omfattet af miljøgodkendelsen.

3. Habitatreglerne

DA anser det som centralt, at det bør være muligt, at vurdere det samlede projekt (dvs. havbrug inkl. kompenserende marine virkemidler) i forhold til habitatkravene. I høringsudkastet indgik følgende formulering i lovforslaget: "Kompenserende marine virkemidler i forbindelse med miljøgodkendelse af havbrug kan ikke anvendes i den habitatvurdering, som myndighederne skal foretage efter habitatbekendtgørelsens § 6...". Denne formulering erklærer **DSF** sig enig i, og bemærker, at hovedparten af klager over havbrugstilladelser der sendes til Natur- og Miljøklagenævnet begrundes i havbrugets negative påvirkning af habitatområder.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen har forelagt problemstillingen for Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, og der er enighed om, at effekten af kompenserende marine virkemidler kan medtages i en habitatvurdering. Dette er nu, bl.a. på baggrund af ovennævnte hørings svar, blevet tydeliggjort i lovforslaget. Det er dog samtidig blevet præciseret, at det ikke forventes, at kompenserende marine virkemidler i forbindelse med miljøgodkendelse af havbrug vil have nogen væsentlig betydning for resultatet af den habitatvurdering, som myndighederne skal foretage efter habitatbekendtgørelsen.

4. Anvendelse af havarealer

4.1 Strategi for udnyttelse af havet

DKF/DFfR giver udtryk for, at det er problematisk, at havbrugsprojekter skal lægge beslag på arealanvendelse ved at oprette tang- og/eller muslingefarme og udtrykker bekymring for, at havets offentlige arealer kan ende med at blive delt ud til økonomiske interesser uden at have fokus på helhedsperspektivet, hvor andre aktører, som anvender arealerne, bliver taget i betragtning. Ligeledes bemærker **DN**, at kompensationsopdræt uvægerligt vil føre til konflikter med andre brugerinteresser, og at især den frie færdsel til havs kompromitteres.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Der ændres ved nærværende lovforslag ikke i mulighederne for tilladelse til at benytte et havområde til anlæg af et havbrug, et muslingeopdræt eller et tunganlæg. Jf. lov om maritim fysisk planlægning vil fordeling af havets arealer i fremtiden blive reguleret gennem en samlet havplan, der med udgangspunkt i et helhedsperspektiv tager hensyn til økonomiske, sociale og miljømæssige forhold. Loven har herudover til formål at fremme sameksistensen af forskellige relevante aktiviteter og anvendelser på havet.

Bemærkningerne under punkt 4.1 giver derfor ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

4.2 Landskabelige værdier

DKF/DFfR fremsætter synspunktet, at Miljø- og Fødevareministeriet tilsyneladende betragter havet som en slags ingenmandsland, hvor alle kan "bygge" uden landskabsæstetiske, kvalitative overvejelser, herunder den visuelle oplevelse af kystfarvandene.

Miljøstyrelsens bemærkninger

De generelle regler for at benytte et havområde til etablering af et dyrkningsanlæg foreslås ikke ændret, jf. bemærkningerne under punkt 4.1. Muslingeopdræt og tunganlæg betragtes som "ekstensivt fiskeopdræt/akvakultur" i VVM-direktivet (Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet) og er dermed, som udgangspunkt, ikke omfattet af VVM-reglerne. Etablering eller udvidelse af havbrug er underlagt reglerne om VVM, og vil skulle screenes for VVM-pligt i forbindelse med ansøgning om miljøgodkendelse. Ved VVM-pligt skal der udfærdiges en redegørelse, som bl.a. skal indeholde oplysninger om projektets eventuelle væsentlige indvirkning på landskabet.

Bemærkningerne under punkt 4.2 giver således ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

4.3 Sikkerhed ved sejlads

DKF/DFfR anfører, at det kan føre til sikkerhedsmæssige problemer, hvis roere og surfere tvinges til at sejle længere fra kysten, fordi tang- eller muslinge anlæg hindrer mere kystnær sejlads.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Som nævnt under bemærkningerne til punkt 4.1 ændres der med nærværende lovforslag ikke i mulighederne for tilladelse til at benytte et havområde til anlæg

af et havbrug, et muslingeopdræt eller et tanganlæg. Den kompetente myndighed vil foretage en høring af Søfartsstyrelsen, inden der gives tilladelse til etablering af anlægget. Søfartsstyrelsen er myndighed for søsikkerhedsloven og iagttager bl.a., at anlæg på havet ikke er til gene eller fare for sejlads.

Bemærkningerne under punkt 4.3 giver ikke anledning til egentlige ændringer i lovforslaget. Bemærkninger om sikkerhed og sejlads er dog på baggrund af ovennævnte høringssvar blevet tilføjet lovforslagets afsnit om gældende ret.

5. Havbrugsproduktion generelt

5.1 Udvidelse af havbrugsproduktionen er uønsket

DN og **DSF** giver udtryk for, at udvidelse af havbrugsproduktionen i Danmark er en dårlig idé, og at havbrug bør erstattes af landbaserede, recirkulerede saltvandsopdræt med muligheder for at rense spildevandet.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Der er blandt et politisk flertal et ønske om at øge havbrugsproduktionen i Danmark. Samtidig er det en væsentlig begrænsning for vækst i havbrugsproduktionen, at der i henhold til gældende lovgivning er begrænsningerne i adgangen til en samlet forøget udledning af næringsstoffer i mange kystvande og havområder. Lovforslaget giver mulighed for en forøget udledning af næringsstoffer fra havbrug, uden at dette fører til en tilsvarende øgning i den samlede næringsstofbelastning i det berørte kystvand eller havområde. Etablering eller udvidelse af havbrug vil efter ikrafttrædelse af lovforslaget skulle overholde gældende regler vedrørende f.eks. vandplanlægning, havstrategi og habitat, ligesom tilfældet er i dag. En udvidelse af havbrugsproduktionen er ikke til hinder for, at der samtidig kan forekomme en vækst i produktionen af fisk i landbaserede saltvandsopdræt.

Bemærkningerne under punkt 5.1 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

5.2 Lovforslaget fører til merudledning

DN fremfører, at delvis compensation, som lovforslaget omtaler, betyder merudledning (af næringsstoffer) og hermed en forringelse i vandmiljøet, som vandrammedirektivet ikke giver mulighed for.

Miljøstyrelsens bemærkninger

En øget udledning af næringsstoffer vil fortsat skulle ske indenfor de samme rammer som vandrammedirektivet giver mulighed for i dag. Det vil sige, at hvis der f.eks. i et vandområde er et indsatsbehov for at reducere udledningen af kvælstof, så vil en øget kvælstofudledning fra et nyetableret havbrug skulle kompenseres 100 % vha. et kompenserende marint virkemiddel. Er der derimod i vandområdet et råderum for en yderligere udledning af kvælstof, da er det muligt, at et nyetableret havbrug kan få tilladelse til at udlede en vis mængde kvælstof, men hvor en udledning udover dette, vil skulle kompenseres. Det vil i de konkrete sager skulle vurderes, om der i et vandområde er et råderum for en øget udledning af kvælstof, og om en udledning kan forekomme uden at medføre en forringelse i vandmiljøets tilstand.

Bemærkningerne under punkt 5.2 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

5.3 Udledningen af organisk stof

DN bemærker, at havbrug udleder organisk stof samt evt. medicinrester og hjælpestoffer, som kompenserende marine virkemidler ikke kompenserer for.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen er enig med DN i, at de kompenserende marine virkemidler ikke skal og kan håndtere andre typer af forurening for havbruget, end næringsstofudledningen. Lovforslaget handler således alene om etablering af hjemmel til at stille vilkår i miljøgodkendelsen om, at en mængde næringsstoffer fjernes ved hjælp af kompenserende marine virkemidler. Andre typer af forurening, såsom udledning af organisk stof, vil skulle håndteres efter gældende regler.

Bemærkningerne under punkt 5.3 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

5.4 Foringelser af miljøtilstanden

DN anfører, at havbrug skal placeres så de ikke påvirker kystvande omfattet af vandrammedirektivet, ligesom **WWF** noterer, at der ikke er mange – om overhovedet nogen – danske havområder, hvor man efter lovgivningen om vandplanlægning eller havstrategi vil kunne tillade en forøgelse af næringsaltbelastningen.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det er korrekt, at det ikke er alle områder i indre danske farvande, hvor en merudledning af næringsalte kan tillades i dag. Formålet med lovforslaget er netop, at en yderligere udledning af næringsstoffer kan kompenseres ved hjælp af kompenserende marine virkemidler, således at der kan tillades en udledning af næringsalte, uden at den samlede næringsaltbelastning i området forøges.

Bemærkningerne under punkt 5.4 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

5.5 Fosfor

DSF henleder opmærksomheden på, at udledning af fosfor er et større problem i de marine områder end udledning af kvælstof.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen har forelagt problemstillingen for Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, som har meddelt, at påstanden ikke er korrekt, idet alle modelberegninger viser, at kvælstof er et større problem i de marine vandområder end fosfor. Dog er det rigtigt, at fosfor kan være et problem i de mere brakke og åbne områder af de danske farvande som fx Østersøen omkring Bornholm.

Bemærkningerne under punkt 5.5 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

6. Kompenserende marine virkemidler

6.1 Utilstrækkelig effekt

Flere høringsparter betvivler effekten af kompenserende marine virkemidler, og giver udtryk for, at der er så store udfordringer inden kompensationsopdræt kan blive et pålideligt virkemiddel, at der ikke er den nødvendige erfaring og viden (**DSF**), at erfaringerne er for snævre til at danne grundlag for en lovgivning (**EG**), at der savnes videnskabelig dokumentation for muslingefarvenes kompenserende effekt (**DKF/DFfR**), samt at effekten er varierende og at man ikke på forhånd kan beregne hvor mange kilo kvælstof og fosfor der årligt vil blive fjernet i kompensationsopdræt (**WWF**). **DKF/DFfR**, **DSF** og **EG** henviser til det samme GUDP-finansierede projekt, som ikke kunne påvise en tilfredsstillende kompenserende effekt af muslinge- og tangbrug.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Miljøstyrelsen lægger vægt på, at den i lovforslaget citerede rapport fra DCE konkluderer, at muslinge- og tangelæg er operationelle marine virkemidler, der er "klar til anvendelse i egnede områder. Der kan være behov for tekniske afklaringer og optimal placering, der kræver supplerende undersøgelser eller faglig vurdering, men virkemidlet er teoretisk og praktisk dokumenteret". Som nævnt i lovforslaget, vil der i en bekendtgørelse skulle beskrives, hvordan der i en miljøgodkendelse skal stilles vilkår om egenkontrol, der skal dokumentere, at der fjernes den nødvendige mængde næringssalte vha. det kompenserende marine virkemiddel. I det refererede GUPD-projekt blev driften af muslinge- og tangbrugene ikke fuldført som planlagt, og Miljøstyrelsen finder derfor ikke, at de afrapporterede data kan danne grundlag for en endelig vurdering af virkemidlerne.

Bemærkningerne under punkt 6.1 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

6.2 Placering

Vedrørende placering af havbrug, udtrykker **DSF**, at argumentet om placering i strømfyldt farvand ikke holder fagligt, fordi et muslinge anlæg placeret i strømfyldt farvand vil medføre en øget miljøbelastning i området. **WWF** foreslår, at formuleringen "i tilknytning til" indsættes i selve lovforslagets § 35 eller § 41.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Som beskrevet i lovforslaget, kan et kompenserende marint virkemiddel være placeret fjernt fra havbruget, så længe virkemidlet har en effekt i det kystvand eller havområde, havbruget påvirker med sin udledning af næringsstoffer. Dermed kan havbruget godt være placeret i strømfyldt farvand (hvilket betragtes som BAT), samtidig med at virkemidlet er placeret i mindre strømfyldt, kystnært farvand. Miljøstyrelsen afviser dermed at indsætte "i tilknytning til" i lovforslaget, idet der ikke behøver at være - og typisk heller ikke vil forventes at være - en fysisk tilknytning mellem havbruget og det kompenserende marine virkemiddel.

Bemærkningerne under punkt 6.2 giver således ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

6.3 Muslinger som filter

DSF fremfører, med henvisning til at muslinge anlæg ikke kan betragtes som filter, at havbrug ikke er en punktkildeudledning og at punktkildeudledninger ikke løses ved kombinationsopræt.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det er korrekt, at kompenserende marine virkemidler ikke svarer til et filter, og ikke kan rense udledningen direkte fra en punktkilde. Denne manglende mulighed for at rense udledningen fra et havbrug er netop baggrunden for lovforslaget, idet der ønskes en måde at kompensere for de manglende muligheder for rensning. I stedet for at rense ved kilden, fjernes en (tilsvarende) mængde næringsstoffer i det eller de områder, hvor der ellers ville forekomme en ikke-acceptabel samlet næringsstofbelastning.

Bemærkningerne under punkt 6.3 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

6.4 Egenkontrol

DN giver udtryk for, at det er afgørende, at egenkontrol og tilsyn kombineret med indgrebsmulighed i sæsonen skal sikre fuld kompensation ved sæsonens slutning. Dette skal ske ved at kompensationsbrugets biomasse følges og indrapporteres løbende over sæsonen.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Lovforslaget beskriver ikke egenkontrollen af de kompenserende marine virkemidler i detaljer, men nævner blot overordnet, at der i en bekendtgørelse skal opstilles retningslinjer, der kan sikre, at egenkontrol og tilsyn kan dokumentere en tilstrækkelig fjernelse af næringsstoffer i forhold til havbrugets udledning. Lovforslagets formulering rummer muligheden for en løbende kontrol af kompensationens forventede omfang, som foreslået i høringssvaret, hvis dette måtte være muligt og hensigtsmæssigt. Miljøstyrelsen vil indhente oplysninger og anbefalinger fra relevante eksperter på området, førend der tages stilling til, hvordan retningslinjerne for en egenkontrol af et kompenserende marint virkemiddel specifikt skal udformes.

Bemærkningerne under punkt 6.4 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget. Dog er teksten i bemærkningerne til lovforslagets specielle bemærkninger blevet præciseret for bl.a. at få mulighederne for at opstille regler og stille vilkår om egenkontrol, til at fremstå mere klart.

6.5 Delvis kompensation

DN undres over, at lovforslaget fremsættes, hvis fuld kompensation ikke forventes realiserbar, ligesom **WWF** fremfører, at kompensationen skal være 100 %, for at undgå en forringelse af vandområdets tilstand.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Idet etablering og drift af kompenserende marine virkemidler er relativt kostbart, kan det synes usandsynligt, at et havbrug skulle blive etableret med fuld kompensation for de udledte næringsalte. Hvis et havbrug derimod ønskes

placeret på en lokalitet, hvor der af hensyn til vandområdeplan(er) og havstrategi kan tillades en begrænset øget næringsstofudledning, som dog er mindre end havbrugets fulde udledning, vil et havbrug kunne miljøgodkendes med vilkår om en delvis kompensation af de udledte næringsalte. Det samme kan gøre sig gældende, hvis et havbrug ønskes placeret i et område, hvor en udledning kan tillades, men beregninger viser, at en vis mængde næringsstoffer strømmer ind i et tilstødende område, hvor en udledning ikke kan tillades. I dette tilfælde skal der kun kompenseres for de næringsstoffer, der strømmer ind i det tilstødende område.

Bemærkningerne under punkt 6.5 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

7. Miljøeffekter af muslinge anlæg

7.1 Organisk stof/slam

DN udtrykker bekymring for, at muslinge anlæg i sig selv giver problemer med sedimentation af organisk stof, ligesom **DSF** mener, at slam fra muslinge anlæg vil kunne udgøre et stort problem.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det er korrekt, at havbunden omkring et muslinge anlæg lokalt vil kunne blive påvirket af sedimentation af organisk stof i form af muslingefæces. Denne potentielt negative påvirkning af havbunden vil skulle vurderes og overvåges i henhold til gældende lovgivning vedrørende opdræt af muslinger i vandsøjlen. Lovforslaget indeholder ikke forslag til ændringer af gældende lovgivning på dette område.

Bemærkningerne under punkt 7.1 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

7.2 Affaldshåndtering

I tilfælde af at der ikke kan findes afsætning for producerede muslinger, mener **DN**, at der altid bør kræves vilkår om, hvorledes eksempelvis de producerede kompensationsmuslinger håndteres som affald.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Som beskrevet i lovforslagets udkast, vil muslinger, der ikke kan anvendes eller materialenyttiggøres, skulle håndteres efter reglerne i affaldsbekendtgørelsen. I og med, at der eksisterer regler for håndtering af (muslinge-)affald, bør der ikke i en miljøgodkendelse stilles vilkår om dette, da der i givet fald ville være tale om dobbeltregulering af det samme forhold.

Bemærkningerne under punkt 7.2 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.

7.3 Positive miljøeffekter

DN fremhæver i forhold til de miljømæssige effekter af lovforslaget, at det samlede billede, der skal vurderes, ikke er havbrug med og uden kompensation, men havbrug med kompensation contra alternativet, som er ingen havbrug. **DN** finder

samtidig, at der er lagt for stor vægt på muslingeopdræts positive virkninger på miljøet.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Det fremgik af det sammenfattende skema i udkastet til lovforslag, der har været i høring, at de positive effekter ved kompenserende marine virkemidler reelt var, at negative effekter af en øget havbrugsproduktion delvist ville kunne blive neutraliseret. Miljøstyrelsen medgiver, at denne formulering kan synes utilstrækkelig, og at det bør fremgå mere klart, at selvom kompenserende virkemidler kan reducere/neutralisere de negative effekter af en øget havbrugsproduktion, så vil lovforslaget - samlet set - medføre en øget forurening, idet f.eks. udledningen af organisk materiale vil forøges. På baggrund af høringssvaret og faglige diskussioner med Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning er lovforslagets tekst tilpasset vedr. positive effekter af lovforslaget (afsnit 7 og sammenfattende tabel i afsnit 10), således at det fremgår mere klart, at muslingeopdræt i sig selv har en række positive miljøeffekter, men at de samlede miljøeffekter af lovforslaget må forventes at blive negative. Herudover er bemærkningen om, at øget bundfældning under et muslinge anlæg i teorien kan føre til en fjernelse af kvælstof fra havmiljøet blevet slettet. Som det var nævnt, eksisterer der ikke egentlig dokumentation for dette, og bemærkningen er derfor vurderet overflødig.

8. Rentabilitet

EG fremfører, at produktion af muslinger kun er mulig gennem væsentlige økonomiske tilskud. Det er uklart, hvordan det skal foregå, og dermed et utilstrækkeligt grundlag for en lovgivning.

Miljøstyrelsens bemærkninger

Etablering og drift af kompenserende marine virkemidler er ikke tiltænkt at skulle foregå på baggrund af økonomiske tilskud. Omkostningerne til kompenserende marine virkemidler forventes afholdt af virksomheden, som til gengæld får mulighed for en øget havbrugsproduktion og dermed en forøget indtjening.

Bemærkningerne under punkt 8 giver ikke anledning til ændringer i lovforslaget.